
A N N A L E S
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. L, 1

SECTIO H

2016

*Uniwersytet Szczeciński. Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania

**Wyższa Szkoła Bankowa. Wydział Finansów i Bankowości

BEATA ZOFIA FILIPIAK*, MAREK DYLEWSKI**

bfilipiak@wneiz.pl. marek.dylewski@wsb.poznan.pl

*Źródła dochodów własnych samorządu województwa w świetle
ich samodzielności dochodowej na przykładzie województwa
zachodniopomorskiego*

Sources of Own Incomes of Regional Government in the Light of their Income Independence on the
Example of West Pomeranian Voivodeship

Słowa kluczowe: finanse publiczne; samorząd województwa; dochody podatkowe

Keywords: public finance; provincial government; tax revenue

Kod JEL: H0; H19; H20; H21

Wstęp

Trwająca dyskusja na temat potrzeby reformy finansów jednostek samorządu terytorialnego (JST) wymusza ustosunkowanie się do istniejącego systemu dochodów. Dochody są źródłem realizacji zadań bieżących, jak również stanowią o możliwościach rozwojowych. Samorząd województwa pełni szczególną rolę kreatora rozwoju społeczno-gospodarczego w regionach, stąd też szczególna rola dochodów jako materialnej podstawy do podejmowania decyzji. Uzasadnione jest zastanowienie się nad wpływem i pozycją dochodów własnych oraz ich znaczeniem jako źródła dochodów samorządu województwa. Nieznany ostateczny kształt zmian w systemie dochodów JST i data ich uchwalenia przez Sejm nie pozwalają odnieść się do projektowanych zmian, aby dokonać ich oceny. Warto jednak zastanowić się nad wzmocnieniem

poglądu na temat ograniczonej samodzielności dochodowej i dokonać oceny siły oddziaływania poszczególnych grup dochodów stanowiących to władztwo.

Celem rozważań jest wskazanie na pozycję w strukturze dochodów własnych dochodów podatkowych, w tym ich istotności, oraz wykazanie braku władztwa podatkowego w stanowieniu dochodów własnych województw. Jako podmiot badań wybrano województwo zachodniopomorskie.

1. Metodyka badań i źródła danych

Przedstawiony cel badawczy wymaga ustalenia pojęcia, zakresu i treści pojęć samodzielności dochodowej oraz władztwa podatkowego. Przyjęto również hipotezę o braku władztwa podatkowego województw przy ich ograniczonej samodzielności dochodowej. W tym celu zastosowano metodę krytycznej analizy literatury przedmiotu i obowiązujących aktów prawnych. Analiza ta stanowi punkt wyjścia do przeprowadzenia analizy finansowej i statystycznej pozwalającej na potwierdzenie przyjętego założenia o występowaniu współzależności poszczególnych składników dochodów będących podstawą samodzielności dochodowej. Z tego powodu istnieje konieczność ustalenia zależności pomiędzy poszczególnymi rodzajami dochodów i ich wpływu na dochody własne. Przyjęto, że do ustalenia zależności między poszczególnymi rodzajami dochodów i ich wpływu na dochody własne zostanie wykorzystany przykład województwa zachodniopomorskiego. Do oceny samodzielności dochodowej samorządu województwa zachodniopomorskiego wykorzystano wskaźniki struktury i dynamiki. Są to podstawowe wskaźniki statystyczne, wykorzystywane jako narzędzie badania dynamiki zjawisk. Wskaźnik struktury pozwala na określenie, jaką część dochodów budżetowych województwa stanowią dochody podatkowe z tytułu PIT i CIT, a jaką pozostałe dochody. Wskaźnik dynamiki jest ilorazem wartości zmiennej zależnej w okresie badanym i jej wartości w okresie przyjętym za podstawę porównań [Ignatczyk, Chromińska, 2004, s. 234]. Podstawą porównań w analizie dochodów był rok poprzedni w stosunku do roku badanego. Wskaźniki (indeksy) dynamiki umożliwiają określenie tego, jak zmieniało się badane zjawisko, np. dochody budżetów województw w okresie badanym w porównaniu z okresem poprzedzającym [Dylewski, Filipiak, Gorzałczyńska-Koczkodaj, 2004, s. 48–49].

W następnym kroku wykorzystano dwie miary statystyczne: współczynnik korelacji liniowej Pearsona i współczynnik determinacji. Miary te pozwalają na określenie istnienia i siły zależności między dwiema badanymi cechami. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona (r_{xy}) określa kierunek i siłę zależności między badanymi zmiennymi (cechami) ilościowymi i przyjmuje wartości z przedziału $\langle -1, 1 \rangle$. Zależność dodatnia (korelacja liniowa dodatnia) oznacza, że wzrostowi wartości jednej zmiennej towarzyszy wzrost wartości drugiej zmiennej i odwrotnie. Jeżeli zależność przyjmuje wartość ujemną (korelacja liniowa ujemna) to wzrostowi

wi wartości jednej zmiennej towarzyszy spadek wartości drugiej zmiennej. Wynik współczynnika korelacji liniowej Pearsona określa również siłę zależności pomiędzy badanymi zmiennymi. Dla wyniku bliższego zera siła zależności jest coraz mniejsza, a jeżeli wynik będzie zbliżał się do 1 lub -1 to istnieje zależność między badanymi zmiennymi (cechami) [Pułaska-Turyna, 2008, s. 275]. Współczynnik determinacji informuje, jaka część zmian zmiennej objaśnianej jest wyjaśniona przez zmiany zmiennej objaśniającej [Ignaczyk, Chromińska, 2004, s. 218].

Za okres badań przyjęto lata 2007–2014. Wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego, sprawozdania z wykonania budżetów samorządów województw (w tym budżetu województwa zachodniopomorskiego) oraz dane ze *Sprawozdania z działalności regionalnych izb rachunkowych i wykonania budżetu przez JST za lata 2007–2014*.

2. Samodzielność dochodowa a źródła dochodów samorządu województwa

W literaturze przedmiotu trwa dyskusja dotycząca sposobu definiowania pojęcia samodzielności JST. Samodzielność traktowana jest na ogół jako synonim niezależności lub niezawisłości. U podstaw funkcjonowania JST, w tym również samorządu województwa, leży samodzielność rozumiana jako „zasada prawna albo jako wartość aksjologiczna – postulat, czyli cel, do którego powinno dążyć tak ustawodawstwo konstytucyjne, jak i ustawodawstwo zwykłe” [Wiktorowska, 2002, s. 13; Wyrok Trybunału Konstytucyjnego, 1998, s. 183]. Przegląd literatury przedmiotu pozwala stwierdzić, że samodzielność traktowana jest jako:

- podstawowa cecha samorządu,
- zasada prawna,
- wartość aksjologiczna,
- cel i skutek decentralizacji,
- władztwo do samodzielnego podejmowania decyzji dotyczących własnego rozwoju [Kopańska, 2003, s. 10; Leoński, 1999, s. 6; Jendrośka, 2005, s. 189–192; Miemiec, 2005, s. 199; Borodo, 2001, s. 133].

Samodzielność można rozpatrywać w ujęciu: prawnym, kompetencyjnym lub zadaniowo-kompetencyjnym, organizacyjnym, finansowym, socjologicznym, politycznym. Koncentrując się na samodzielności finansowej (jako przyjętym obszarze badań), należy wskazać, że jest ona identyfikowana z władztwem publicznym, tj. władztwem dochodowym i wydatkowym, lub jest traktowana jako władztwo finansowe [Miemiec, 2005, s. 199]. W literaturze przedmiotu panuje pogląd, że samodzielność finansowa jest zasadą, która jest zabezpieczona gwarancją prawa [Miemiec, 2005, s. 199].

Władztwo podatkowe określa samodzielność dochodową, która oznacza samodzielność organów JST w stanowieniu źródeł dochodów budżetowych. W tego rodzaju samodzielności niezbędne jest, aby JST posiadał osobowość prawną, która

pozwole na wykonywanie czynności cywilnoprawnych, w wyniku których nastąpi stanowanie dochodów lub realizacja uprawnień wynikających z odrębnych przepisów w zakresie posiadania dochodów podatkowych. Samodzielność wydatkowa jest związana ze swobodą rozdysponowania dochodów, czyli z faktycznym dokonywaniem wydatków na cele związane z wykonywaniem zadań przez samorząd. Samodzielność mieszana oznacza jednoczesne posiadanie samodzielności dochodowej i wydatkowej. Posiadania samodzielności nie należy utożsamiać z brakiem ingerencji państwa [Filipiak, 2008, s. 14].

Przejawem władztwa podatkowego jest „konstytucyjne oraz ustawowe przekazanie podmiotowi zdecentralizowanemu kompetencji do samodzielnego poboru danin publicznych oraz prowadzenie związanej z tym polityki finansowej” [Dębowska-Romanowska, 2010, s. 40]. Ocenę władztwa podatkowego można dokonywać w wymiarze jakościowym i ilościowym [Kapusta, 2013, s. 123].

Samodzielność dochodowa wiąże się z kwestią „wystarczalności dochodów do finansowania zadań, z którą to łączy się konieczność rozpatrywania struktury dochodów z punktu widzenia możliwości kształtowania ich przez JST” [Jastrzębska, 2012, s. 54]. Zróżnicowany potencjał dochodowy JST oraz niejednorodność poziomu kosztów realizacji poszczególnych zadań sprawiają, że w katalogu dochodów JST występują zewnętrzne źródła dochodów, w tym z budżetu państwa, oraz możliwość finansowania ze źródeł pozabudżetowych.

W świetle powyższych rozważań samodzielność dochodowa samorządu województwa określona jest przez następujące wskazania Konstytucji i ustawy o finansach publicznych:

- dochody uzyskiwane przez wojewódzkie jednostki budżetowe oraz wpłaty od wojewódzkich zakładów budżetowych,
- dochody z majątku województwa,
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz województwa,
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach,
- 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
- odsetki od pożyczek udzielanych przez województwo, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody województwa,
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych województwa, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
- dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego,
- inne dochody należne województwu na podstawie odrębnych przepisów [Konstytucja RP, 1997; Ustawa..., 2009; Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r., art. 6, ust. 1].

Samorząd województwa uzyskuje również dochody w postaci:

- udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych – od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze województwa (wynosi 1,60%),
- udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych – od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze województwa (wynosi 14,75%),
- opłaty wynikającej z odrębnych przepisów, np. opłaty środowiskowe [Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r., art. 6].

W świetle rozważań dotyczących samodzielności dochodowej samorząd województwa może stanowić własne źródła dochodów w drodze referendum [Ustawa z dnia 14 marca 2003 r.], ale nie posiada uprawnień ustanowienia zobowiązań podatkowych, tak jak posiadają takie uprawnienia organy gmin. Praktycznie dochody podatkowe ograniczają się jedynie do udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, jak również do opłat. Należy podkreślić, że z przeprowadzonej analizy budżetów województw w ujęciu paragrafów wynika różnorodność dochodów z opłat. Jest ona efektem tego, że województwa samorządowe realizują zadania z zakresu administracji rządowej oraz zadania zlecone innymi ustawami, z czego mają 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa. Często dochody te mają właśnie charakter opłaty, w której partycypuje samorząd województwa. W tab. 1 zaprezentowano przykładowy podział dochodów z opłat na opłaty własne samorządu województwa i udziały w opłatach.

Tab. 1. Podział dochodów samorządu województwa z opłat na opłaty własne i udziały w opłatach

Tytuły opłat własnych realizowanych przez samorząd województwa	Tytuły dochodów w związku z realizacją zadania zleconego (udział w opłatach)
Opłata z tytułu wyłączenia gruntów z produkcji rolnej	5-procentowy udział w opłacie za wydawanie decyzji w sprawie opłat melioracyjnych oraz w ich pobieraniu, a także zawieraniu umów i pobieraniu opłat za użytkowanie gruntów pokrytych wodami
Opłata z tytułu zajęcia pasa drogowego	5% dochodów uzyskiwanych w związku z realizacją zadania zleconego z zakresu administracji rządowej, polegającego na pobieraniu opłat za wydawanie zaświadczeń ADR
Opłata za udostępnienie danych kartograficznych w postaci cyfrowej oraz za sprzedaż map z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego	5% dochodów uzyskiwanych w wyniku realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej za ustanowienie użytkownika górniczego
Opłata za wydawanie zezwoleń na hurtowy obrót napojami alkoholowymi	5% dochodów uzyskiwanych w ramach realizacji zadań z zakresu administracji rządowej zleconych ustawą o usługach turystycznych (przeprowadzanie egzaminów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek oraz kategoryzacja hoteli)
Opłata za wydanie, zmianę lub przedłużenie zezwoleń na wykonywanie regularnych i nieregularnych specjalnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym oraz za wpis do ewidencji: egzaminatorów na prawo jazdy, psychologów transportu, lekarzy uprawnionych do badań kierowców, a także do rejestru przedsiębiorców prowadzących pracownię psychologiczne	2,5% kosztów przewidzianych na obsługę administracyjną zadań realizowanych na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych

Oplata za wydawanie zaświadczeń potwierdzających charakter, okres i rodzaj działalności wykonywanej na terenie RP	5% należnych województwu dochodów uzyskiwanych w związku z realizacją zadania zleconego z zakresu administracji rządowej, polegającego na przeprowadzeniu egzaminu w zakresie gospodarowania odpadami
Oplata za udzielanie informacji o środowisku	Z tytułu należnych 3% lub 1,5% wpływów pobieranych opłat za korzystanie ze środowiska
Oplata egzaminacyjna za przystąpienie do egzaminu w zakresie specjalizacji zawodowej	Należnych 2% wpływów od pobranych przez urząd opłat produktowych (przeznaczonych na koszty egzekucji należności z tytułu opłat produktowych i obsługę administracyjną systemu tych opłat)
Oplata za wydanie certyfikatu o wpis do rejestru Agencji Zatrudnienia	5% należnych wpływów od pobranych przez urząd (w ramach realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej) opłat produktowych, dodatkowej opłaty produktowej, opłaty depozytowej oraz środków przekazanych przez wprowadzających baterie lub akumulatory, przeznaczonych na finansowanie publicznych kampanii edukacyjnych
Oplata za korzystanie ze środowiska	5% dochodów bieżących uzyskiwanych przez Urząd Marszałkowski WZ w związku z realizacją zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, polegających na legalizacji urządzeń wodnych
Oplata za zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości	5% dochodów należnych województwu w związku z realizacją zadań zleconych z zakresu administracji rządowej – w ramach pełnienia przez samorząd województwa funkcji instytucji właściwej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, w sprawach dotyczących realizacji świadczeń rodzinnych
Oplaty związane z ustanowieniem trwałego zarządu	
Oplata eksploatacyjna dotycząca wielkości wydobytych wód leczniczych	

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy sprawozdań z wykonania budżetów samorządów województw.

Na podstawie przeprowadzonych rozważań należy wskazać, że władztwo podatkowe samorządu województwa jest znacząco ograniczone. Nie ma możliwości wpływania na poziom dochodów z opłat, nie występują dochody własne z tytułu podatków, a jedynie udziały w podatkach, których wysokość jest określona przez obowiązujące prawo. Analiza prawna wskazała, że samorząd województwa praktycznie nie posiada władztwa podatkowego, natomiast przez narzędzia interwencjonizmu lokalnego ma możliwości oddziaływania na strukturę dochodów własnych [Filipiak, Ruszała, 2009, s. 87].

3. Ocena samodzielności dochodowej samorządu województwa na przykładzie województwa zachodniopomorskiego

Dochody ogółem województw wzrastały z roku na rok w okresie 2007–2014 (tab. 2). W 2010 r. uległy jednorazowemu obniżeniu. Następnie należy zanotować stopniowy wzrost dochodów ogółem. Dochody własne zaczęły się obniżać od 2009 r., aby w 2010 r. osiągnąć najniższy poziom. Od 2011 r. dochody własne wykazują stopniową tendencję wzrostową.

Tab. 2. Wyniki analizy dochodów województwa zachodniopomorskiego w latach 2007–2014 ze szczególnym uwzględnieniem analizy struktury dochodów własnych w tys. zł

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody w zł								
Dochody ogółem, w tym:	485 801,03	541 060,94	1 075 114,64	735 793,39	743 425,49	786 682,19	792 320,23	844 636,89
Dochody własne razem:	189 602,75	230 671,69	188 005,88	166 300,50	206 045,07	213 998,06	235 710,71	251409,42
PIT	33 474,58	37 187,49	35 084,15	34 524,50	38 135,33	38 908,83	40 867,98	43 822,04
CIT	130 013,24	112 043,72	119 525,55	101 814,14	116 391,38	116 550,61	115 805,55	118 983,74
Dochody z majątku	15 509,31	2 202,89	4 957,08	2 850,67	7 791,93	8 585,45	10 344,60	15 645,26
Dochody z majątku – dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze	1 426,16	1 124,05	1 137,52	2 351,22	6 139,54	5 721,61	7 860,29	10 545,22
Pozostałe dochody	10 605,56	28 439,09	79 237,60	27 111,19	43 726,43	49 953,17	68 692,58	72 958,37
Pozostałe dochody – środki na dofinansowanie własnych zadań, pozyskane z innych źródeł (razem)	86 249,99	56 825,67	8 900,81	2 053,07	9 392,90	9 180,90	16 858,28	581,45
Analiza struktury udziału wskazanych składowych dochodów w dochodach ogółem w %								
Dochody ogółem, w tym:	100	100	100	100	100	100	100	100
Dochody własne razem:	39,03	42,63	17,49	22,60	27,72	27,72	29,75	29,77
PIT	6,89	6,87	3,26	4,69	5,13	4,95	5,16	5,19
CIT	26,76	20,71	11,12	13,84	15,66	14,82	14,62	14,09
Dochody z majątku	3,19	0,41	0,46	0,39	1,05	1,09	1,31	1,85
Dochody z majątku – dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze	0,29	0,21	0,11	0,32	0,83	0,73	0,99	1,25
Pozostałe dochody	2,18	5,26	7,37	3,68	5,88	6,35	8,67	8,64
Pozostałe dochody – środki na dofinansowanie własnych zadań, pozyskane z innych źródeł (razem)	17,75	10,50	0,83	0,28	1,26	1,17	2,13	0,07
Analiza struktury udziału wskazanych poniżej składowych dochodów w dochodach ogółem w %								
Dochody własne razem:	100	100	100	100	100	100	100	100
PIT	17,66	16,12	18,66	20,76	18,51	18,18	17,34	17,43
CIT	68,57	48,57	63,58	71,87	56,49	54,46	49,13	47,33
Dochody z majątku	8,18	0,95	2,64	1,71	1,05	4,01	4,39	6,22
Dochody z majątku – dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze	0,29	0,49	0,61	1,41	2,98	2,67	3,33	4,19
Pozostałe dochody	5,59	12,33	42,15	16,30	21,22	23,34	29,14	29,02

Źródło: opracowanie własne.

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem województwa zachodniopomorskiego w analizowanym okresie był najwyższy w 2008 r., gdy wynosił 42,63%. Najniższy udział dochodów własnych w tworzeniu dochodu województwa był w 2009 r. i stanowił 17,49% dochodów ogółem. Udział w podatku CIT w dochodach ogółem w latach 2007–2014 był najwyższy w 2007 r. – 26,76% dochodów budżetu województwa. Najniższy udział podatku CIT występował w 2009 r. – 11,12% dochodów ogółem. Podatek PIT, tak jak i podatek CIT, miał najwyższy udział w 2007 r. (6,86%), a najniższy również w 2009 r. (3,26%). Należy podkreślić, że spadek dochodów z tytułu udziału w podatkach dochodowych jest ściśle powiązany z koniunkturą gospodarczą, tzn. z zarobkami osób aktywnych zawodowo oraz sytuacją finansową podmiotów gospodarczych. Rok 2008 był pierwszym niepełnym rokiem kryzysu gospodarczego, stąd też widoczne znaczące spadki dochodów z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w 2009 r. Dochody z majątku nie stanowią znaczącej grupy dochodów w budżecie województwa zachodniopomorskiego. Należy zwrócić uwagę na pozycję dochodów „Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł”. W 2007 r. stanowią one znaczącą pozycję (17,75%) i systematycznie maleje ich znaczenie.

Należy również odnieść się do wyników analizy dynamiki dochodów objętych badaniem (tab. 3). Wynika z niej nierównomierny wzrost dochodów ogółem, który następuje po roku wystąpienia załamania dodatniego przyrostu dochodów (tj. po 2009 r.). Dochody z tytułu udziałów w podatku PIT rosną systematycznie od 2010 r. Dochody z tytułu udziału w podatku CIT wykazują wahania. Pozycja dochodów z tytułu udziałów w podatku CIT w analizie struktury wykazuje spadek. Pozostałe dochody (w tym dochody z opłat) systematycznie rosną, jednak ich dynamika także wykazuje wahania.

Tab. 3. Wyniki analizy dynamiki dochodów ogółem i własnych samorządu województwa zachodniopomorskiego w latach 2007–2014 (w %)

Lata	Dochody ogółem	Dochody własne	PIT	CIT	Dochody z majątku	Dochody z majątku – dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze	Pozostałe dochody	Pozostałe dochody – środki na dofinansowanie własnych zadań, pozyskane z innych źródeł (razem)
2008/2007	111,38	121,66	111,09	86,18	14,20	78,82	268,15	65,88
2009/2008	198,70	81,50	94,34	106,68	225,03	101,20	278,62	15,66
2010/2009	68,44	88,45	98,40	85,18	57,51	206,70	34,22	23,07
2011/2010	101,04	123,90	110,46	114,32	273,34	261,12	161,29	555,25
2012/2011	105,82	103,86	102,03	100,14	110,18	93,19	114,24	97,74
2013/2012	100,72	110,15	105,04	99,36	120,49	137,38	137,51	183,63
2014/2013	106,60	106,66	107,23	102,74	151,24	134,16	106,21	3,45

Źródło: opracowanie własne.

W celu ustalenia istnienia i siły zależności między dochodami własnymi a dochodami z tytułu udziału podatków dochodowych, dochodów majątkowych i pozo-

stałych dochodów wykorzystano współczynnik korelacji, który potwierdził istnienie współzależności. Najwyższa zależność występuje między dochodami własnymi a dochodami z tytułu udziału w podatku PIT (tab. 4). Współczynnik determinacji dla powyższej zależności wyniósł 0,78. Najniższa zależność istnieje między dochodami własnymi a dochodami majątkowymi – wartość współczynnika determinacji wyniosła 0,15.

Tab. 4. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona i współczynnik determinacji dla wyszczególnionych cech w analizie wpływu na dochody ogółem budżetu województwa zachodniopomorskiego w latach 2007–2014

Wyszczególnienie	Współczynnik korelacji liniowej Pearsona	Współczynnik determinacji
Wysokość PIT a wysokość dochodów własnych budżetu województwa w latach 2007–2014	0,8848	0,7828
Wysokość CIT ogółem a wysokość dochodów własnych budżetu województwa w latach 2007–2014	-0,4655	0,2167
Wysokość dochodów majątkowych a wysokość dochodów własnych budżetu województwa w latach 2007–2013	0,3863	0,1492
Wysokość pozostałych dochodów a wysokość dochodów własnych budżetu województwa w latach 2007–2013	0,4433	0,1966

Źródło: opracowanie własne.

Silne skorelowanie dochodów własnych z udziałami w dochodach z tytułu PIT oznacza, że wzrostowi dochodów własnych towarzyszy spadek wartości dochodów z udziałów w PIT (współczynniki Pearsona na poziomie 0,8848). Współczynnik Pearsona wyznaczony dla ustalenia kierunku i siły zależności między dochodami własnymi a udziałami w podatku CIT wskazuje, że występuje zależność między analizowanymi zmiennymi, ale dochody z tytułu udziału w podatku CIT są ujemnie skorelowane na poziomie -0,4655 (wpływ odwrotny). Oznacza to, że występuje zależność istotna (korelacja umiarkowana), a wzrostowi wartości dochodów własnych towarzyszy spadek średnich wartości dochodów z udziałów w CIT (potwierdzone wahania *in minus* w analizie struktury i dynamiki). Należy zwrócić uwagę na zależność istotną między pozostałymi dochodami a dochodami własnymi. Analiza korelacji i regresji potwierdziła ich rosnącą pozycję wśród dochodów własnych (korelacja dodatnia na poziomie 0,4433, która oznacza, że wzrostowi dochodów własnych towarzyszy wzrost dochodów z tytułu pozostałych dochodów). Pomędzy dochodami z majątku a dochodami własnymi istnieje wyraźna zależność (niskie skorelowanie na poziomie 0,3863), dlatego potwierdzono pogląd o niskim znaczeniu (gasnącym) dochodów z majątku w kształtowaniu dochodów własnych.

Podsumowanie

Podstawowym źródłem dochodów realizowanych przez województwa są dochody własne. W analizowanym okresie stabilne źródło zasilania samorządu wojewódz-

stwa stanowi udział w podatku PIT. Jest on dodatnio skorelowany i wykazuje silną współzależność z dochodami własnymi. Niezaprzeczalnie wśród dochodów własnych istotne znaczenie posiada udział w podatku CIT, ale jego ujemne skorelowanie z dochodami własnymi wskazuje na fakt, że wzrostowi wartości dochodów własnych towarzyszy spadek średnich wartości dochodów z udziałów w CIT. Obydwa źródła dochodów są znacząco narażone na dekoniunkturę gospodarczą.

Rosnące znaczenie przypada pozostałym dochodom, w skład których wchodzi opłaty. Należy jednak pamiętać o ograniczonym władztwie podatkowym. Samorząd województwa praktycznie nie posiada uprawnień do oddziaływania na wielkość zobowiązań podatkowych i na wysokość opłat. Znaczący udział stanowią udziały w opłatach uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami. Spada znaczenie dochodów uzyskiwanych z majątku posiadane przez samorząd województwa.

Na podstawie przeprowadzonej analizy samodzielności dochodowej samorządu województwa należy podkreślić znaczącą zależność źródeł dochodów własnych od regulacji ustawowych, a tym samym ograniczone władztwo dochodowe. Oznacza to przewagę centralistycznego podejścia do stanowienia dochodów, ale również narażenie dochodów realizowanych przez samorząd województwa na mocne oddziaływanie koniunktury gospodarczej. Obecny kształt systemu dochodów własnych w sposób znaczący ogranicza nie tylko władztwo podatkowe samorządu województwa, ale też samodzielność dochodową. Samorządowi województwa pozostają w kreowaniu poziomu dochodów własnych jedynie bodźce pozaekonomiczne, zmierzające do pobudzania aktywności gospodarczej, która spowoduje zwiększone wpływy do budżetu. Oddziaływanie przez wykorzystanie instrumentu samodzielności dochodowej i władztwa podatkowego jest praktycznie niemożliwe.

Bibliografia

- Borodo A., *Władztwo finansowe samorządu terytorialnego – zagadnienia ogólne*, [w:] B. Adamiak, R. Małstalski (red.), *Księga Jubileuszowa Profesora Marka Mazurkiewicza*, Oficyna Wydawnicza Unimex, Wrocław 2001.
- Dębowska-Romanowska T., *Prawo finansowe. Część konstytucyjna wraz z częścią ogólną*, C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Dylewski M., Filipiak B., Gorzałczyńska-Koczkodaj M., *Analiza finansowa w jednostkach samorządu terytorialnego*, Municipium, Warszawa 2004.
- Filipiak B., *Strategie finansowe jednostek samorządu terytorialnego*, PWE, Warszawa 2008.
- Filipiak B., Ruszała J., *Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie, instrumenty*, Difin, Warszawa 2009.
- GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://stat.gov.pl/bdl> [data dostępu: 10.08.2015].
- Ignatczyk W., Chromińska M., *Statystyka. Teoria i zastosowanie*, Wydawnictwo WSB, Poznań 2004.
- Jastrzębska M., *Finanse jednostek samorządu terytorialnego*, Lex a Wolters Kluwer, Warszawa 2012.
- Jendrośka J., *Samorząd terytorialny w polskiej nauce prawa administracyjnego*, [w:] J. Boć (red.), *Prawo administracyjne*, Kolonia Limited, Wrocław 2005.

- Kapusta P., *Decentralizacja finansów publicznych a finanse jednostek samorządu terytorialnego*, [w:] J. Korczak (red.), *Województwo – region – regionalizacja. 15 lat po reformie terytorialnej i administracyjnej*, Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa, Wrocław 2013.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
- Kopańska A., *Zewnętrzne źródła finansowania inwestycji jednostek samorządu terytorialnego*, Difin, Warszawa 2003.
- Leoński Z., *Samorząd terytorialny w RP*, C.H. Beck, Warszawa 1999.
- Miemiec W., *Władztwo podatkowe gminy – wybrane zagadnienia finansowo-prawne*, [w:] L. Patrzalka (red.), *Finanse samorządu terytorialnego (zagadnienia wybrane)*, Wydawnictwo WSB w Poznaniu, Poznań – Wrocław 2005.
- Pułaska-Turyńska B., *Statystyka dla ekonomistów*, Difin, Warszawa 2008.
- Sprawozdania z działalności regionalnych izb rachunkowych i wykonania budżetu przez JST za lata 2007–2014*, Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych, Warszawa 2008–2015.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r., nr 157, poz. 1240 ze zm.).
- Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. z 2015 r., poz. 318).
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2015 r., poz. 513 ze zm.).
- Wiktorowska A., *Prawne determinanty samodzielności gminy, zagadnienia administracyjno-prawne*, Liber, Warszawa 2002.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 maja 1998 r., K 38/97, OTK 1998, nr 3, poz. 31.

Sources of Own Incomes of Regional Government in the Light of Their Income Independence on the Example of West Pomeranian Voivodeship

The authors present the essence of taxing powers and independence of the revenue. Taxation power of the government of the voivodeship was analyzed and the sources of income of the local government were pointed out. The aim of the discussion is to indicate the position in the structure of own revenues from tax incomes. Based on studies, the article pointed out the lack of taxing power in generating own revenues of voivodeships, and dependence on the degree of individual's own income which represents own revenues.

Źródła dochodów własnych samorządu województwa w świetle ich samodzielności dochodowej na przykładzie województwa zachodniopomorskiego

Autorzy przedstawili istotę władztwa podatkowego i samodzielności dochodowej. Dokonano oceny prawnej władztwa podatkowego samorządu województwa oraz wskazano źródła dochodów samorządu województwa. Celem rozważań było wskazanie na pozycję w strukturze dochodów własnych dochodów podatkowych. W oparciu o przeprowadzone badania wykazano brak władztwa podatkowego w stanowieniu dochodów własnych województw oraz określono stopień korelacji poszczególnych dochodów własnych stanowiących dochody własne.